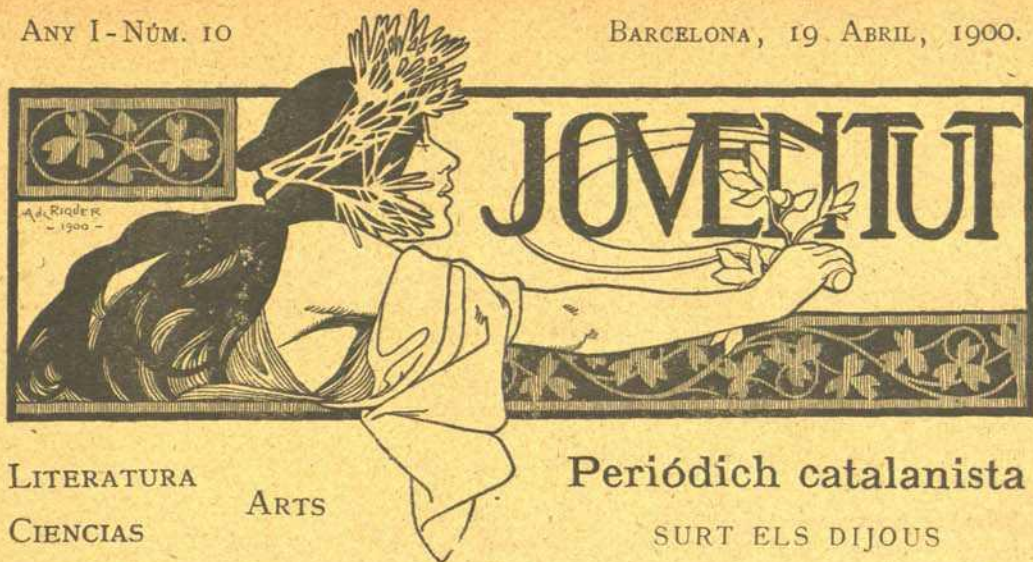

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Director literari: LLUÍS VÍA. Director artístich: ALEXANDRE DE RIQUER.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . . 25 »

SUMARI: Fonaments del Catalanisme, per Joseph Mallofré. — «Joventut» a París, per Jules Villeneau. — Carta oberta a don Pompeyus Gener, per Joseph Arnau. — Pagesivola, per Arnau Martínez y Serinyà. — Los caramellayres del Roser, per Jordi d'Osor. — L'aixelabrat, per Carles Costa. — «Ifigenia a Taurida», de Gluck, y el públich barceloni, per Joaquim Pena. — De Pintura, per A. de R. — Novas.

FONAMENTS DEL CATALANISME

El Catalanisme com a ciencia politica descansa sobre fonaments que lligitiman sas aspiracions y demostran la rahó de sa existencia. Fora llarch el capítul si'ns volguessim entretenir retrayantlos tots y argumentant a favor de cada un, y com per altra part no es aquest nostre propòsit, ens limitarem a fer algunas consideracions.

Deixant de banda'ls fonaments històrichs que son sens dupte'ls més importants, però també'ls més coneguts, ens trobem ab els d'origen científich, que a no existir els primers foran prou pera servir de base y lligitimar ells sols las teorías nacionalistas.

Els primers, ó sian els històrichs, van de dret al cor, y a n'aquesta circumstancia potser es degut l'entussiasme que de cop despertan. Els fonaments científichs parlan al

cervell y costan més d'entrar; passen un periodo d'incubació avans de fer l'efecte, però en cambi quan l'han fet deixan rastre. La intensitat de las foras en igualtat de circumstancias està en rahó inversa de la seva duració; per aixó'ls arguments històrichs son d'efectes ràpits, intensos, poch duraders, y els d'origen científich no obran tan depressa, però en cambi tenen més llarga duració.

El nacionalisme té per fonament el regoneixement de las varietats, perque entén que son la base del progrés, avens y riquesa dels pobles. Allà hont se manifesta una nova energia, una nova forsa, es que hi ha un germen de vida que convé fomentar. Els organismes no son eterns, els sers no gosan d'immortalitat; moren els vells pera fer pas als joves, y son aquests la esperanza del demà.

Ajudant al desenrotllo de las varietats, s'ajuda al progrés de la humanitat, perque son ellas las que li portan nou capital de vida. L'uniformisme y la centralisació atentan contra la vida dels petits organismes, fan que'l seu desenrotllo sia raquitich y miserable, priva d'un nou element que ab el temps ha d'ésser sens dupte de gran valua.

Y lo qu'ara dihém es tan cert, que la immensa volada qu'avuy han pres las ciencias

la deuen al sistema particularista y analítich que las ha informadas.

Ja no n'hi han avuy d'enciclopedistas. Avans podia un home de mitjà talent estar al corrent dels principals punts coneguts per las ciencias totas; avuy, com que no més pera recordar els noms ab que las ciencias se subdivideixen y els capituls que cada subdivisió conté, se necessitaria una memoria sobrenatural, preferim dividir el trevall y realisar-lo a conciencia; y la divisió del trevall ha fet que's perfeccionessin els estudis, logrant aixís un major progrés y desenrotllo de todas las ciencias.

Els grans caudals ab que s'han enriquit las diferentes branques del saber humá han obligat als intellectuals a crear especialitats en todas las carreras. Ab la perfecció d'aquestas, ab l'análisis de cada una d'aquellas parts que avans permaneixian confosas, casi desconegudas, s'ha arribat no tan sols a atresorar ab nous coneixements las qu'existian, sinó que fins se'n han creat de novas.

Es, donchs, una necessitat y representa un poderosíssim element de progrés el conreuhar tot lo que's diferencihi de lo conegut.

Els moderns estudis antropológichs ens han confirmat que las diferencias qu'existeixen y que donan fesomia propia y característica a cada poble, se manifestan y's fan palpables al pendre midas dels cranis, al estudiar sas cavitats interiors, al pesar y examinar els cervells.

Fonamentadas, estudiadas y conegudas aquestas varietats, neixen la Etnografia y la Etnologia, que, després de sancionarlas y refermarlas, las classifiquen fentne un tan complet estudi, que avuy ens las presentan diferenciadas ab tal lux de detalls, qu'es impossible confóndrelas.

Res hauria guanyat la humanitat si després d'haver adquirit aquests coneixements no sapigués aplicarlos.

Si las varietats existeixen y'l seu foment y desenrotllo ha d'ésser font de riquesa y progrés pels pobles, ¿per qué han de permaneixen confosas y agarrotadas? ¿Per qué no se las ha de deixar gosar la vida lliure que pera realisar sa creixensa reclaman? ¿Per qué, robantlshi vida y energías, hem de permetre

que las ofegui y corsequi un organisme vell y decrepit que va cap a la fossa?

Nostre sistema es, donchs, científich, perque després de fer observació y análisis, un cop trobadas las varietats fins avuy desconegudas, reclama per ellas vida propia y llibertat. Sens aquestas condicions, els elements de riquesa, progrés y benestar que fan grans als pobles, se converteixen en miseria, esclavitut y ruina.

JOSEPH MALLOFRÉ.

« JOVENTUT » A PARIS

Nostre colaborador el distingit escriptor francès M. Jules Villeneau, que com diguerem se troba ja fa temps a París per assumptos literaris, havent retrassat son retorn a Barcelona (ahont fa molts anys té fixada sa residència) pera representar a JOVENTUT en la inauguració de la gran *Festa de la Inteligencia* al fi del segle XIX, ens ha enviat la següent carta, que serà'l prolech de la serie de articles qu'escriurà quan se trobi novament entre nosaltres.

Sr. Director de JOVENTUT: Si bé l'extraordinari trevall qu'he tingut durant ma estada a París no m'ha permès correspondre a la honrosa comanda que'm feu aqueixa Redacció, vuy ara enviarvos quatre ratllas pera donar compte de l'obertura de la Exposició Universal.

Espéro poder tornar a Barcelona aquesta setmana, puig termenats mos afers, sols he retrassat mon viatge pera representar, encara que indignament, a JOVENTUT en aquesta gran festa. Llavors podré explicarvos las simpatías que aquí tenen per Catalunya y l'agradosa acullida qu'han fet a vostra avançada Revista.

Permeteume, avans, donarvos una bona nova. No sols ha sigut acceptada ma traducció de *Maria Rosa*, de vostre gran Guimerà, en el teatre Antoine, sinó que puch dirvos qu'en el mateix teatre's representarà'l genial drama *La festa del blat*, donchs un conegut escriptor parisench ha sollicitat, d'acort ab la direcció, colaborar en sa traducció. Ja vos ho explicaré aixó y moltes altres cosas; y ara aném al assumpto.

La festa inaugural de la *Grande foire du*

monde, com diuen els parisenchs, ha superat totes las esperansas en quant á la nombrosa concurrencia de visitants, puig el diumenge, ó sigui'l primer dia de visita pública, se calcula que passaren de 600.000. Malhauradament, res, absolutament res, está acabat, y com deya un obrer al recorre las amplas naus encara buydas de instalacions, « aixó es una exposició d'*échaffandage* » (bastidas). La secció espanyola, particularment, está atrassadíssima, donchs sols s'hi veu en ella completament muntada la instalació d'en Francisco Aurigema. La *Grande pasarelle roulante*, que permet visitar els voltants de la Exposició sense caminar, y que transporta diumenge més de 30.000 personas, la *Grande Roue* y *Le Village Suisse*, ja acabats del tot, son per ara'l clou de la Exposició.

Els que vulguin anarhi á estudiar y no á divertir-se com qui va á una fira, no cal que's donguin pressa.

No tinch res més que dirvos per avuy. Ah, si! Allò de las *gitanas andalussas*!... Però crech que val més no parlarne. Espero, donchs, véureos dintre pochs dias y rescabalar-me de mon deute. Rebéu, mentres tant, una forta estreta de má de vostre amich y company.

JULES VILLENEAU.

Paris, 16 abril, 1900.—2 matinada.

CARTA OBERTA A DON POMPEYUS GENER

Res hi fa que vosté no conegui á qui li dirigeix aquesta carta, ni que jo no tingui l'honor de contar-lo entre las personas que'm honran ab la seva amistat. Lo que interessa, lo que'm mou avuy á agafar la ploma, es ferli saber que dins la humil y per molts tan mal compresa classe treballadora, hi ha un cor (qu'es el meu, y greu me sab no poder parlar en nom de molts altres que pensarán lo mateix) que s'entusiasma y bat ab forsa cada vegada que llegeix un de sos articles en la simpática revista que porta per titol l'encara més simpátich nom de JOVENTUT.

Y no cregui pas que'l que aixis li parla sigui un d'aquestos inconscients que diuen sempre *amen* al darrer que'ls hi parla, ni un fanátich per cap idea determinada. No suposi

tampoch que sigui un desenganyat de la política, perque may ha estat afiliat á cap dels partits ni sectas qu'han sigut causa de divisió, de confusió y de ruina, no sols en el desgraciat poble espanyol, sinó en casi tots els pobles que forman la humanitat.

No, senyor Gener, no. Ni l'amistat que'm uneix á algunas personas adictas als partits polítichs més avansats, ni'ls discursos que de quan en quan ens engegan nostres primers homes d'Estat, ni'l respecte que'ls desgraciats com jo devém guardar en certas ocasions á nostres superiors, han pogut may, may de la vida, ferme combregar ab las rodas de moli que volian endossarme perque'm declarés partidari d'alguna de las sevas escoles polítichs.

Y lo que no ha pogut el respecte, que may ha arribat al servilisme; lo que no ha pogut l'amistat, que si ha suplicat, may fins al punt d'exigir sacrificis d'ideas; lo que no han pogut els discursos, si plens d'eloqüencia, buyts, en el meu concepte, de solucions prácticas, ho ha pogut vosté, senyor Gener, en quatre ratllas; perque'l meu ideal (si es que jo puch tenirne), confós dins del meu cor desde que tinch us de rahó, no havia trobat fins ara una má carinyosa que sapi-gués mostrármel ben clar, com vosté ho ha fet; perque per més que buscava dins la meua modesta biblioteca llibres que desenrotllessin y traguessin de duptes mon pensament, no havia may trobat la pura essencia y vida que's sobrix en els articles de vosté.

Recullir bona llevor per tot el món; sembrarla en terra catalana, si Castella la rebutja; conreuharla ab l'adob que la experiència y'l estudi puguin proporcionarnos; y després d'espurgar la mala herba que podrá rebrotar encara del vell planter de preocupacions rancias y desordres escandalosos, saborejar els fruyts dolcíssims de Llibertat sens limits que dita llevor per forsa ha de rendir.

Aixis resumeixo jo'ls sabrosíssims articles publicats per vosté en els números 5 y 8 del periódich JOVENTUT; y aquest resúm (transcrit aquí ab pocas y tal volta no prou apropiadas paraulas), es lo que á mi m'ha tret del escepticisme en que fa alguns anys vivia, fentme creure qu'encara es possible una redempció social, ja que personas dels coneixements de vosté han arbolat la bandera

pera que aqueixa redempció puga ser portada a la pràctica.

Poden, si volen, alguns sectaris, ó alguns assalariats, que's creuhen *sabis*, riures de las aspiracions de vosté considerantlas utòpicas; també altres *sabis* se van riure del célebre navegant genovés, y aquest, per tota venjansa, va regalárloshi un nou món.

Y un nou món, ja que's diu *inactual*, es el que porta vosté dins de sa privilegiada intelligencia; y un nou món, ja que's diu *supernacional*, es el qu'ofereix a quants res tenen que veure ab els desastres qu'ha suferit la que'n diuhen patria espanyola.

Per lo tant, senyor Gener, molt poch han

d'importarli las burlas dels esperits mesquins; y crech que no es necessari aconsellar-li que segueixi'l camí que á tan bona hora ha emprés, segur de que, molt prompte, no farà un partit polítich com els que avuy existeixen, sinó quelcóm més, que sens dupte portará la riquesa, tant moral com material, á la humanitat, y, molt particularment, á aquesta desgraciada terra catalana, que per culpa dels governs centralisadors no pot desenrotllar, com foran sos desitjos, els elements de vida que guarda dins de son cor.

Y preguntli que dispensi l'atreuiment, s'ofereix com á correligionari de vosté son afectíssim servidor,

JOSEPH ARNAU.

PAGESÍVOLA

Desde ta reixa m'ho yas jurar,
y d'alahoras, bella María,
sens faltar dia
sota ta reixa vareig tornar.

Quan totjust l'auba treya claror,
trescant pels marges per fer dressera,
dona encisera,
vers tu corria, sedent d'amor.

Ab lo gambeto penjat al bras,
corra que corra quan aclaria.
Quína alegría
quan en la plana veyal teu mas!

De ta finestra guaytava endins...
La defensava reixa envellida
tota guarnida
de campanetas y jessamins.

Com flor bressada pel ventitjol,
ma vida, eixías boy tremolosa,
en tant l'alosa
pel camp filava son himne al sol.

Parlavam d'àngels y somnis d'or,
del dols mormuri de las cascadas,
de bellas fadas
y de poncellas que's tornan flor.

D'aquella festa, quan á n'el ball
trémol vaig dirte que t'estimava,
que'l cor servava
ta bella imatge com un mirall...

Y'l sol s'alsava per las buydors,
daurant las serras de la encontrada,
enjoyellada
ab cants, y aromas, y aucells, y flors.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERINYÀ.

LOS CAMELLAYRES DEL ROSER

Quan els pardals comensaven la xerradissa entre'ls canyissars de la bassa del Moli y'l sol llustrejava totjust las cimallas de Solterra y de la Gabarra, se trobaren aplegats, tots xiroys, els vistosos caramellayres del Roser ran á ran del muralló de l'era d'en Costa, donant el darrer assaig als goigs de la Verge y al esplet de corrandas ab que devian los fadrins festejar á las mossotas montanyanas, per mor de fer més galán aplega. Caygudas del campanar las cinch batalladas matinals, se partiren en dugas collas á fi de voltar per oposadas direccions tota la parroquia. Els uns s'enfilaren cap á la Corneyal emportant-sen al noy Camas ab son violi grinyolayre, que tocava ab una afició encisadora, encara que no's feya pas càrrech de que sacrificava las orellas dels filarmónichs del poble que se'l miraven sempre ab compassió. Els altres sequiren al Serras, que ab la cornamusa á la espatlla, com un cabrit enflocat, y son tipich corbati vermell, devallava cap al sot de Montsoli ahont també feya cap jo, ab la seguretat de contemplar una de las més típicas costums de la meua anyorada terrica.

—A fe de neu que cad'any me passa lo mateix. En arribant la Pasca me desoblido del feix d'anyos que tragino al demunt y'm sento jove, podè més jove que vosaltres!—deya'l vell Tica, boy arriscant la perillosa palanca de Fontfreda, per ahont s'escorra joganera y escumosa la riera de Montsoli; y plantantse al bell mitj, afegí:

—Enguany comensarém per la Casilla, y os prometo bon recapte. Ja'm va avisar la Tona eixint de Missa'l diumenge passat; ¡ey! cal que afinéu las veus, porque si no cantém pas com cal, diu que no més ens donará'ls ous per la Mare de Deu, y nosaltres haurém d'anar á trencá'l dejuni á la casa Vella ó á la Comtesa, porque las casas qu'ara trobarém son pobretas y ab treballs poden cumplir ab lo present pel Roser. Pro per xó jo hi vaig segur á la Casilla, porque á la Tona la deixaré parada ab el rengle de corrandas que li vull endressar. Bé m'ho diu prou ella:—Refutrats de Tica! quan vens á caramellas, ab las tevas corrandotas me fas venir un formigó al cor, qu'en bona fe sembla talment que torni á n'aquell temps quan me feyas l'aleta.—Ab aixó ja ho veyéu, noys; comen-

séu d'ensalivar porque'l companatje anirà com cal.—

Ab aqueixa conversa, que'ls rossinyols seguian, arribarem al portal de la Masia bon punt una xamosa donzella regava las motas d'aufabrega y clavellineras del finestrál.

—Ahont tens la Padrina? —li cridá'l Tica —Digali que surti, que n'hi porto un rengle que li plaurán molt.—

La noya tota avergonyida's ficá á dintre, en tant que la jovenalla's revoltava contra l'avi porque'ls havia compromés fent retirar aquella poncella, com que las caramellas fossin pels vells.

—¡Ay, minyons, no sabia qué dirhi á las altrás casas; ja os deixaré en pau; pro en aquesta haig de lluhirme. No os mancarán mossotas ab las que podréu esplayar vostre jovenivol cor. Per una més ó menys!... Altrament, bé'm podéu donar un xich de playe; y en demés, que no sabéu que *quan el Montseny blanqueja bogeja*? Ben clar ho canta l'adagi, encara que sé de sobras que á n á mi'm teniu per un gat dels frares...—

Aixis s'anava escarrassant, fent dissipá'l mal humor de la jovenalla, quan la mestressa doná ordre de cantar las caramellas, que, com á la primera casa, eixiren llisas y flayrosas com el devassall de falgueras y clapas de lliroya qu'engarlandavan la devallant de la turonada de las Clotas. Bon punt acabá la rescobla dels goigs:

Puig la vostra Senyoria
n'es la Verge del Roser,

que queya frescويا als cors dels senzills pagesos, las noyas del mas y pastoras y porqueyrolas demanaren las corrandas, las desitjadas corrandas, ahont tots els caramellayres s'hi lluhiren, sobretot l'avi Tica que no las quedava pas á deure com vulgarment se diu, engegantne unas que feyan una mà de blanch; y totas endressadas á la seva predilecta la Tona, que hi espletava unas rialladas que ressonavan per tota la clotada, fent esglayar á la jovenalla de la casa que se la miravan ab estranyesa, com tement un arrel de folia.

Cansat y esgargamellat, deixá anar per fi de festa la darrera:

Si cantéu per las més jovas,
jo per l'avia cantaré,

qu'es la rosa més xamosa
que floreix en eix roser,

qu'en Serras afiligranava de valent ab la cornamusa engojant aquell rieral que talment pareixia un paradís somniador. Se'ns hi es-corregué, sens adonàrnosen, mitja horeta ben bona que'ns faria prou fretura per acanar la pujada de la Teyeda y devallar després a la Fàbrega, ahont ens haviam de trobar ab la colla d'en Camas. Ens despedirem d'aquella santa gent, y ab alegria inesplicable seguirem las casas que'ns tocavan; fent compassos d'espera á la Comtesa, ahont el bo del Sagal ens tenia preparada una brena y una beguda que res hi mancava: després per la Cau, Mascarbó, Las Auledas, masias de las més vistosas, ahont cantavan el jorn de caramellas com á fetxa memorable.

Al tornar lo Pla de las Arenas per agafar lo cortiol de la Fàbrega, sentirem l'altra colla cantant á la Casota acompanyats pels *nyigunyichs* del violi del Camas, que ab tot y plaurem de valent per lo tipich del quadro, m'esborronavan. Ens ajuntarem ab ells, y en animada conxorxa arribarem á la Masia esmentada, ahont de consuetut s'hi obsequiava als caramellayres ab un dinar abundós. Cedida la presidència al avi Animé, y posats á sos costats el Tica y en Serras, ens disposarem á buydar platas y més platas de viandas delicadas que'ns servian unas galans y escotoridas donzellas que ab la rialla á flor de llabi seguían las brometas ignocentas de tot l'esplet de jovent que desensopia aquell soberch y solitari casal ahont s'hi escorren tristoys els demés jorns del any.

La vista que's descubria desde'l menjador era encisadora! Ferem obrir de bat á bat els finestrals y'l geganti Montseny se'ns abocá ab tota sa fantástica bellesa. Jo me'l mirava al meu enamorat Montseny ab l'interés ab que'l galán se mira l'aymia. En sas serralladas y en sas gorgas y en sos boscatjes hi so anat á fantasiar, y l'afecte que m'inspira y la veneració ab que l'aguayto han fet náixer en mi una dolsa melangia, en la que'm rabejo de cos y d'ànima. Quan estava al bo de mos somnis, la colla de companys se disposava á marxar. La tarde queya, y trepant las devalladas d'aquells turons, ab la xerradissa de aucells y ab lo fresseig d'ayguas de torrentars y reguerols, jo'm trobava del tot bé.

Seguirem casas y més casas... Las cistellas totas á curull feyan goig de mirar. Els bons ous y la bona carnsalada donavan á entendre que la devoció á la Verge del Roser no minva pas un punt. Y vinga anar esgranant los goigs de la Sobirana Reyna que alegravan als mústichs pagesos; y altre tant feyan las corrandas, que las minyonetas escoltavan corpresas d'una dolsa esperança.

Deixant enrera'l Serrat y la Pedrallarga, á toch d'oració entrarem al poble sadolls d'alegria, fent trontollar els carrers ab nostras canturias qu'eixian á escoltar la bona gent. La darrera cantada fou á la plassa de dalt, ahont s'hi trobavan las collas dels que tenian d'eixir nit enlla.

Enguany no hi so anat á caramellas: sols he pogut lliurarme de l'anyoransa que per tan bella costúm sento, escalabornant aquests recorts dolsos.

JORDI D'OSOR.

L'AIXELABRAT

(BOSQUEIX D'UN DRAMA.)

La familia Abet havia desenrotllat sa fortuna seguint la grandiosa marxa ascendent qu'havia emprés nostra capital.

Don Pere Abet era fill únic d'uns modestos betas y fils que vingueren d'una població de la provincia de Lleyda, y que al establirse aqui trevallaren molt pera darli una bona instrucció comercial. Però ell volava més alt que'ls seus pares, y veyent escàs pervenir darrera del taulell de la tenda, procurá saltar á *Bolsa*, ahont se procurá una serie de relacions que li valgueren moltissim pera las sevas desmesuradas ansias de posessió. En poch temps entengué'l *teje maneje* de la casa, y com qu'era home de pit y que sabia acostarse á qui li convenia, prompte va llensarse á algunas jugadas que li varen resultar productivas. Pochs anys després havia fet una petita fortuna, de la que's servi per endogalar á un modest industrial que tenia una fàbrica moguda per un salt d'aygua del Llobregat; fàbrica que, á la volta d'alguns anys, va convertirse en importantissima colonia fabril del senyor Abet.

Aquest era, com se va veyent, y segons l'eufemisme al us, un home práctic, un d'aquells homes que tiran pera richs sense

reparar en els medis que usen pera lograr sos propòsits, seguint aquella màxima de Rost-child que diu: «Qui no es rich es perque no vol; però ha de passar per sobre de tot pera conseguirho.»

Res té d'estrany, donchs, que sapigués pendre posicions per arribar á dalt de tot un home de las qualitats de don Pere Abet, representadas per poca aprensió y cert talent natural que li permetia veurehi més clar que la majoria dels que'l rodejavan. Ell va aprofitar la oportunitat del temps, qu'oferia una serie de capitals desitjosos de colocació; ell va ser d'algunes d'aquellas societats de crèdit que's dedicaren á engolirlos, costant moltes llàgrimes á molts y molts ignocents qu'entregaren sos estalvis á la sinagoga cristiana qu'anava enriquintse á costas de sa bona fe. Aixís el senyor Abet arribá á agavellar un dels capitals més sólits de Barcelona.

Un cop obtinguda la fortuna, li va ocórrer al senyor Abet el fenómeno que's repeteix sovint en tots els *parvenus*: va sentir la necessitat de presumir.

Ab el diferents viatjes que per qüestions de negoci havia fet al estranger, se li havian empeltat algunas prácticas de l'alta burgesia, prácticas que foren estraftetas á casa seva. Va pendre institutriu inglesa pera la noya; augmentá'l servey ab dos criats castellans, cuyners y donzella; va remontar la quadra en gran, y encarregá mobiliari nou, y tot l'arreglo de la casa, á un industrial francès. Aquest va ferse càrrech del cas que tenia devant, y va aplicarli la medecina deguda servintlo conforme á sos gustos, omplintli la casa de sedas, velluts y cortinatjes de tonalitats rabiosas, esculpturas, mobles, quadros, *bibels* y demés objectes d'escàs valor artistich, però apropòsit pera fer els mirallets á las alosas enriquidas y pera deixar satisfeta la vanitat del *americano*.

La noya fou educada com tantas *ninas* de casa rica: consentintli tot y cultivantli únicament aquellas inclinacions que podian contribuir á fer d'ella un sér frívol y elegantment vulgar.

L'heréu, en *Pepe*, va passar alguns anys al Jesuítas, y després de curta temporada de París, l'enviaren á un col·legi aristocràtic d'Alemania que, segons deya son pare, hi havia estat l'Alfonso XII; pronunciant tan am-

pulosament aquest nom, com si á dintre de la boca hi tingués la persona del rey difunt. Allí varen completar la seva educació, ensenyantli algunas fórmulas socials, pocas fórmulas algebraicas, aritmética superior, esgrima, equitació y alguns jochs inglesos; y va tornar á casa ab aqueix gran bagatge de coneixements y xapurrejant una mica l'alemany y'l francès.

El pare va iniciarlo en els negocis, y no va trigar gayre á trobar en ell un descans, perque'l noy, apart d'algunes diferencias de forma y certs refinaments viciosos, semblava una reproducció exacta del pare. Y aquest no cabia á la pell, considerant que son heréu seria un home de profit.

Aixís qu'en *Pepe* Abet va cumplir vinticinch anys, s'encarregá de la regencia de la casa, y esdevingué en poch temps un dels elements joves més coneguts. Tenia bons cavalls y cotxes de ca'n Binder; se'l veyá á toros, á carreras y al Polo-Club; sabia jugar-se un feix de bitllets al bacarat y al trenta y quaranta; no faltava als estrenos; tenia *queridas*... Era, en fi, un element ab qui podia contarse sempre pera tot lo que fos exhibició y vici, encara que, tractantse de lo ultim, procurés cubrir las formas, perque, com portava la firma de la casa, tenia obligació de fer el serio y de preocuparse del qué dirán.

Tot anava vent en popa á casa de don Pere Abet. La satisfacció la bescantavan fins els animals de la casa per lo grassos y lluhents; y ningú hauria pogut imaginar-se que la primera inquietut d'aquella familia la produhiria l'anémica y ensopida Fanny, desapareixent de la casa payral ab la institutriu sense deixar rastre.

No'n volguéu més de passos y telégramas infructuosos dels que va fer el pare. Mes la parella fugitiva fou trobada pel segon germá, en Salvador, que vivia la major part del any á Brusselas, y que, com á home de món, al tenir noticia del fet, tingué també la inspiració de que París, la *ville lumière*, hauria atrèt poderosament á la Fanny. Sense pensarshi gayre, va pendre'l ràpit que conduheix de Brusselas á la capital francesa, y poch's ressorts va tenir de tocar pera trobar á sa germana. Al dia següent la institutriu sortia cap á Inglaterra, y'ls dos germans tornavan

a Barcelona, en quina estació's esperaven don Pere y una senyora mal carada.

La Fanny fou conduhida immediatament a una finca ahont hi va passar llarga temporada, fins que'l rum-rum de la seva excèntrica fugida va desapareixe. A don Pere va molestarlo molt la cosa, però no per son aspecte moral, sinó pel dir de la gent. Qui més va disgustarse va ser en Salvador; y no es estrany, tenint en compte sas qualitats éticas.

Ab l'arribada d'en Salvador entrà la familia Abet en una fassa nova. En Salvador havia ja complert els vinticinch anys, dels quals n'havia passat deu al estranger, descontant las curtas temporadas que venia pera veure a sa familia. Havia fet la carrera d'enginyer industrial a Brusselas, passant després temporadas a Paris, Manchester, Londres y altres capitals. Sa poderosa inteligencia, obrerta a tot lo que fos progressiu, s'havia esplatjat en l'atmosfera cosmopolita en que havia viscut, dedicant sos esforços no solzament a la ciencia, sinó també a las qüestions sociològicas y artisticas. Entre'l bagatge de llibres que portà hi figuravan els noms dels més grans pensadors de la humanitat.

Don Pere resolgué immediatament aprofitar els serveys de son fill Salvador, posantlo com a director tècnich de la colonia, y als pochos mesos la influencia del nou director s'hi notà en la serie d'avenços qu'en la maquinaria de la fàbrica anaren introduhintse. Y marxant tot vent en popa, aviat va renàixer la tranquil·litat en la familia Abet, puig lo de la noya ja s'havia desvanescut per complert, y sa fugida sols servia de tema de murmuració en certs centres hont s'hi reuneixen malas llenguas.

Las personas serias no davan cap importancia al assumpto, sobretot desde que la Fanny s'havia casat ab cert comte, ab qui ja tenia relacions desde molt avans de l'aventura. Sols els envejosos o'ls xerrayres deyan que'l comte era home poch aprensiu, qu'havia passat per tot ab tal de daurar els seus blasons.

Aqueixa santa pau burgesa va enterbolirse alguna vegada per diferencias d'apreciació entre don Pere y en Salvador; mes la cosa no prenia proporcions serias. Creya don Pere que las idees de son fill no passarian del terreno teòrich, y encara que veyia ab

poca satisfacció sas relacions ab certs pensadors qu'ell calificava de contraris al ordre social, no podia sospitar qu'en Salvador, en el terreno práctic, conspirés may contra'ls seus propis interessos.

La sorpresa de don Pere fou extraordinaria'l dia que va presentàrseli una comissió d'obriers de la fàbrica, formulant en nom d'ells en Salvador la demanda. Don Pere va sentir que tota la sanch li pujava al cervell al veure a son fill; mes va dominarse, y respongué a la comissió que's volia pendre un plasso de quaranta vuyt horas ans de contestar concretament. Y sortiren els obrers, y quedaren sols pare y fill, y digué don Pere:

—Ja tens idea precisa del acte qu'acabas de realisar? Has calculat ben bé tota la gravetat qu'entranya?... Suposo que no, y per aquest motiu es necessari que parlém, a fi d'evitar repeticions de fets tan contraris als nostres interessos.

—Pera mi,—contestà en Salvador,—l'interés supré y primordial es el de la meva conciencia, y ja estich content si, al consultarla, m'contestas qu'he complert el meu dever, posantme al costat de lo just.

—Caborias! Tu ets un ignocent, un aixelabrut que no sab res de la vida práctica. Has llegit munts de llibrots de quatre esplotadors que sols serveixen pera pertorbar las inteligencias dels romàntichs de bona fe com tu, y pera excitar las malas passions del baix poble. La vida es un camp hont el xavo lluytarà sempre contra la pesseta; y d'aquesta lluyta se'n aprofitan alguns caps de colla que saben esplotar als tontos y als dolents, predicantloshi doctrinas qu'han llegit (peró que no han pahit) en alguns autors que figuran en la teva biblioteca. En definitiva, fan bé tots aqueixos al agenciarse'ls medis de viure y voler emanciparse, com ells diuen; com també fem bé nosaltres resistentlos; però lo que no té explicació racional, es que un home com tu, colocat en una situació contraria a la d'ells, defensi la seva causa y contribuixi a la pertorbació present, que farà necessaria la unió de tots els homes d'ordre y dels que tenim quelcóm que perdre, pera resoldre'l problema mitjansant la forsa: es a dir: ametrallantlos.

—Ab molt respecte dech contestarte que no puch estar conforme ab lo qu'acabas

d'exposar. Tu veus la qüestió á través d'un prejudici social que t'impideix judicar ab serenitat. En cambi, jo, estich seré; procuro colocarme en terrenó neutral, y procuro també que la meua opinió s'inspire en la equitat y en la justícia. Creume que va molt errat aquell que solzament se preocupa d'interessos materials. Hi ha quelcóm molt més gran y respectable: el sentiment de justícia, que dona tranquil·litat á la consciencia y fortifica y enlayra al individu sobre tot lo que'l rodeja.—

Don Pere, descomponentse y exaltantse, exclamá:

—Veig qu'estás completament perdut, y que tenen rahó's que diuen que la *malura moderna* t'ha agafat de ple á ple. Es clar que no puch donar la culpa á ningú; regonech qu'es tota meua, tota, per haver-te enviat al estranger y haver-te concedit una llibertat de que tan mal us has fet. Ja t'he dit que no veyia ab gust la teua manera de pensar; però'm creya que las tevas bojerias no havian de passar may del terrenó teórich. Sufria, com es natural, quan alguna persona seria m'esplicava certas excentricitats tevas; veyia ab disgust que gastavas molt, no pera dar llustre á la casa, sinó pera protegir á artistes y literats pobres, contribuhint á sostenir á quatre ganduls que ab la escusa d'anar á estudiar pintura moderna á París, art antich á Italia y música de Wagner á Alemania, s'riuhen de la candidesa teua y dels que professan las tevas ideas. Tot aixó jo ho pensava; però no deya res, era tolerant, cregut de que tu sabrias correspondre á la meua manera de procedir. M'he equivocat. Quina diferencia entre tu y en *Pepe*! Aquest gasta, però fa lluhir la casa; sab tractarse ab la gent quals relacions convenen, y será un digne successor meu. Repeteixo que m'he equivocat, y que jo mateix m'he ficat l'enemich á casa, al ficarhi un aixelabrat com tu!

—Inútil fora— va objectar en Salvador— volerte demostrár lo contrari. Un dels dos está equivocat. Jo estich convensut de qu'ets tu, y espero que'l temps me dongui la rahó. Jo quedaré satisfet si pot aprofitarse pera res que sigui *práctich*, com tu dius, mon romanticisme de servir la causa de la justícia. Pensa bé la contestació qu'has de donar dintre quaranta vuyt horas. Serénat; déixat de pre-

judicis; fes que la caixa no pugui més que'l cervell.—

Y, ditas aquestas paraulas, en Salvador se'n va anar, verdaderament emocionat, de la presencia de son pare.

Aquella ánima serena que ab tanta intensitat sentia la justícia y la solidaritat social, passava una de las crissis més agudas. La inteligencia poderosa y l'esperit lliure que s'albergavan en ell, no defallian; però son cor noble y generós no podia menys de sentir fonda amargor al convéncers de que tot un món moral el separava del que li havia dat el sér, com també sufria per lo que podia succehirli al seu pare si s'entossudia en no voler complaure als trevalladors. Aixis es que aquellas quaranta vuyt horas foren per en Salvador de verdader martiri.

Un cop espirat el plasso, la comissió obre-
ra's va presentar pera coneixe la resolució de don Pere. Aquest proposá una fórmula de transacció qu'acceptaren els obrers; però com que'l cap de colla no va cumplir el compromís, la vaga va esclatar en forma violentissima, sufrint perduas de consideració treball y capital, exaltantse de tal manera's ànims, que vingueren una serie de repressalias, quals resultats foren persecucions, processos y tots els incidents propis dels períodes anormals en que las passions arriban á la exasperació.

Tant varen complicarse las cosas, que un dia, excitats els trevalladors y prenent per una provocació la presencia de don Pere y son fill *Pepe* á la colonia, decidiren calar foch á la fàbrica. Grupos numerosissims, atiats per l'odi, varen desarmar als civils. Entraren després á la fàbrica, y uns quants dels més exaltats arribaren fins á l'habitació hont s'havian refugiat don Pere y en *Pepe*, qu'haurian sigut victimas de la indignació d'aquells homes si en Salvador no hagués aparegut á temps, cubrintlos ab son cos y salvántlosi aixis la vida tot exposant la seva.

Y don Pere, esglayat, va comprendre llavors que'ls trevalladors acabavan de posar en práctica la seva teoria, la del dret de la forsa; y ab els ulls negats de llàgrimas abrasá á n'en Salvador y li digué:

—Estich convensut de que tu tenias rahó. Ha guanyat la forsa; però l'esperit de justí-

cia que tu representas ha salvat la meua vida y la del teu germà. Tu ets superior a nosaltres! Aquesta colonia es teua! Fes lo que vulguis d'ella!—

Varen abraçar-se ab efusió pare y fill... El món vell y'l món nou s'abraçaren!

Y al cap de pocs anys, la colonia d'en Abet, que tan mala anomenada tenia en tota la ribera del Llobregat, quedà convertida en una Cooperativa de producció, especie de temple del treball hont oficiava com a gran sacerdot l'enginyer Salvador, ajudat per milers de treballadors que rebian satisfets, en la forma més propera a la equitat, lo que'ls hi corresponia pels seus esforços.

Molt contribuïria a la cultura social la abundancia de *cigalas* com en Salvador, especialment en aquesta terra hont tant s'ha abusat de fer la *formiga*.

CARLES COSTA.

«IFIGENIA A TAURIDA», DE GLUCK, Y EL PÚBLIC BARCELONÍ

Després de més d'un segle d'existència, ha arribat a estrenar-se a Barcelona aquesta hermosa obra del gran Gluck. La personalitat del músich s'hi veu en ella magníficament compenetrada ab la grandiosa tragedia grega que li serveix d'assumpt, formant lletra y música, d'un cap al altre de l'obra, un armònic conjunt d'homogeneïtat complerta. En ella s'hi troba una potent expressió dramàtica, ab tot y la simplicitat de la orquestració. Gluck realisa la fusió de la poesia ab la música, fent d'aquesta'l complement necessari del drama parlat, desterrant del drama lirich tots els artificis que res tenen que veure ab el desenrotll natural de l'acció, convertint al cantant en un verdader actor y no en un joglar de la gola, y fent que l'ample recitat y la serena melodia constituïssin els factors únics del drama musical. *Ifigenia a Taurida* es una demostració pràctica de las, en aquella època, revolucionarias teorias de son autor, que tan bellament havia exposat en el prólech d'*Alceste*; y en l'audició d'aquella, com en la de totes sas obras, nostre esperit s'esplatja y ens transporta a las regions serenas ahont la inspiració del geni alemany ha lograt fecundar l'Art musical per medi de l'intim consorci entre la Bellesa pura y la pura Veritat.

De la primera audició d'aquesta obra n'hem sortit fonament complaguts, ab l'ànima confortada per las suaus armonias d'un Art tan pur com senzill, malgrat els nombrosos defectes d'execució y la irrespectuosa ac-

titut del públic barceloní, de la que'n parlaré més endavant.

Ab una curta introducció en que s'inicia la tempestat qu'esclata en escena, comensa l'obra. Tota aquesta primera escena es d'un caràcter descriptiu que impresiona fonament y en el que Gluck se mostra consumat mestre, majorment donada la senzillesa dels medis de que disposava. *Ifigenia* invoca als deus en una pregaria hermosíssima, d'un estil tan sever com perfecte, en la que'l mestre ha vessat a dolls la inspiració y que, ab tot y produhírnos un excelent efecte, aquest hauria sigut molt més gran si l'hagués cantada una artista de consciencia. El coro de sacerdotissas de Diana que comenta las exclamacions d'*Ifigenia*, té tota la grandiositat del coro de la tragedia grega. La entrada en escena del poble ofereix un viu contrast ab las anteriors escenas, y encara que'l coro es d'un ritme potser un xich vulgar, presenta ab tot un sagell ben característich. Molt notables son las dansas ab que fineix el primer acte, sobretot en el primer de sos temps, que trobem inspiradíssim, essent aïmonisadas ab la elegancia y sobrietat de costum en son autor, y també ab un colorit admirable.

El dúo ab que comensa'l segon acte es de una magnífica expressió dramàtica. Las enèrgicas exclamacions d'Orestes contrastan ab l'hermos cant qu'entona Pilades, ple de la més inspirada melodia. Al quedar sol Orestes y entregarse a son dolorós desespero, la orquesta descriu maravellosament la terrible lluyta de son ànima, produhíntnos una extraordinaria impressió. Igualment grandiosa es la escena de las Furias ab sa típica dansa fantàstica, sobtadament interrompuda per la aparició de Clytemnestra. Els corals d'aquesta escena han de produhir un gran efecte quan puguin sentir-se com es degut. Molt inspirada y del tot identificada ab l'esperit del llibre resulta la escena de la cerimonia pagana que clou aquest acte, un dels més hermosos de l'obra en nostre concepte.

L'acte tercer se reduïeix, després d'unas curtas y sentidas lamentacions d'*Ifigenia*, a la gran escena entre ella y els dos captius pera decidir la sort d'aquestos. Es tota aquesta escena d'una gran justesa de colorit per sa admirable tensió dramàtica, que creix per moments fins arribar a la lluyta sens igual entre Pilades y Orestes, per oferirse mutuament l'hermos sacrifici de sas vidas. La invocació de Pilades al final d'aquest acte no varem trobarla al mateix nivell musical de las anteriors escenas, potser degut en part a defecte de interpretació.

L'obra's desenllassa en el temple de Diana, ahont va a consumarse'l sacrifici. Els cants de las sacerdotissas produheixen un magnífich efecte, aixís com tots els preliminars pera'l sacrifici sagrat. La orquesta reflexa ab gran veritat el profund dolor d'*Ifigenia*, que's

converteix en ardenta joia al descobrir en Orestes son germà idolatrat. De gran força dramàtica resulta tot el final, en que's desenrotlla la lluita entre grechs y escitas, que fineix ab un cant per la victòria d'aquells, ple de tranquilas armonias, ab que'l coro invoca la benhaurada pau.

La execució de *Ifigenia* en nostre Liceu ha deixat molt que desitjar. La interpretació que li dona'l mestre Ferrari no podem admétrela pel senzill motiu d'ésser perfectament a la italiana, y per tant, efectista, acaramel-lada é impropia d'un'obra clàssica com la que ns ocupa. Las obras de Gluck no'ls necessitan tots aqueixos falsos efectes dels directors d'orquestra, perque ellas ja'n portan en si mateixas de veraders; s'han d'interpretar ab fidelitat y ab veneració, donanthi la deguda expressió, però may accentuant y *subrallant* del modo irrespectuós qu'ho fa'l senyor Ferrari. En tota l'obra hi hem trobat aquests defectes, però particularment en els trossos de conjunt com las dansas del primer acte, que foren portadas ab gran afectació, resultant ab aixó un efecte contrari, puig el mateix afany de recalcar treu á la orquesta tot el matis y tota la expressió. Per semblant estil aná la escena infernal del acte segon, y més encara'l final d'aquest, en que'l director se permeté exagerar el temps, produhint un efecte en extrém fals. Pera'ls directors italians, lo mateix té una *Ifigenia* que una *Bohème*. Millor dit: espatllats ab els llampants efectes d'aquestas, volen introduhirlos igualment al interpretar las obras clàssicas.

La senyora Petri, encarregada de la protagonista, ha demostrat un complert desconeixement del personatge que interpreta. Ella canta son paper y fins el canta fidelment, però no diu, no expressa un sol moment, no matisa, no li dona la entonació dramàtica que requereix. Aixó com á cantant, puig com á actriu es una verdadera nulitat, incapás de com penetrarse ab la grandesa trágica d'*Ifigenia*. Aixís, espatllá per complert las dramáticas escenas del ultim acte, igualment que'l terceto del anterior y que la sentida pregaría del primer. Ni sa figura l'acompanya, ni molt menys sa plástica, qu'es d'escola italiana pura. En quant á la propietat d'indumentaria, bastará dir que'ns presentá una *Ifigenia* ab cotilla.

El personatge d'Orestes ha sigut destrossat pel barítono Tabuyo. Ni com á cantant ni com á actor feu altra cosa que desnaturalisar per complert sa part. Sa escola es més dolenta encara que la de la senyora Petri, y sas facultats son molt pitjors. Las escenas culminants dels actes segon y tercer, en que tan gran paper hi juga, foren ditas d'una manera que may ha sigut cantar, sinó bramar. Ni un sol moment hi varem trobar naturalitat; pel contrari, sempre la més exagerada afectació. Sa veu, d'un timbre ben

ingrat, no modula, ni procura adaptarse al sentiment de la situació que interpreta. Sa mimica, en lloch de trágica, resulta més aviat de melodrama.

Bastant més encaixat trobarem al tenor Gluck en el paper de Pilades. Si bé ab desigualtat, tingué trossos bastant ben frassejats, degut á que sa escola de cant es bastant més correcta que la dels artistes anteriors. En l'acte segon interpretá sa part ab ajustada expressió, particularment la hermosíssima *aria* avans citada; en cambi en l'acte tercer no estigué de bon tros á igual nivell, sobre tot en el final, que fou dit d'un modo detestable. Sas facultats vocals son ben deficientes. Sa veu, ingrata y de poca potencia y ductilitat, no pot per tant enmotllarse a la expressió que requereixen molts passatjes. Com actor no feu res extraordinari, però tampoch descompongué'l quadro.

El baix Rossi feu quatre crits en las quatre notas que té la part de Thoas, y entrava y sortia d'escena de manera molt poch artística. Els demés personatges quedan reduhits a la categoria de partiquins, y com á tals se portaren.

Tan desentonats com sempre anaren els coros. No es possible ab aquests elements posar bé cap obra en escena, y sobre aixó insistirém sempre ab totes nostras forsas. Els coros del Liceu son una ignominia pera la Empresa y pera la Junta de Propietaris qu'ho tolera. Altre tant podem dir de la direcció escénica, ó millor dit, de la falta de direcció. No pot donarse res més deplorable que'ls moviments de las masses en tota l'obra, especialment en la escena de las Furias y en tots els conjunts del darrer acte. Sempre ab la inveterada tradició de posar els coristas arrencats! ¿No podria'l senyor Ferrer rompre aquesta anti-estética costúm? ¿Y no podria la senyora Pauleta ensenyar á sas deixebles altras combinacions de dansas un xich més novas y variadas?

La presentació escénica bastant passadora. El senyor Soler y Rovirosa ha tret tot el partit possible dels elements antichs de la casa, desenterrats del quarto de trastos vells. El senyor Vilomara ha pintat una decoració nova pera l'acte tercer, representant la estancia d'*Ifigenia*, que produheix molt bon efecte, agradantnos principalment la veritat del sostre. La indumentaria molt mitjana, en particular la llustrina que vestian els coristas.

El públich barceloní, aquest públich tan *intelligent*, tan *filarmónich*, ha xiulat la *Ifigenia* ab tota la brutalitat de sos pulmons, y, per dirho gráficamente, ha *reventat* á Gluck.

Pobre Gluck! D'aquesta feta son nom quedarà per sempre més esborrat del cel de la immortalitat, però en cambi, en nostre *Girran* Teatre del Liceu, diemho clar, en el gran

femer de nostra corrompuda societat, hi posarem una làpida commemorativa que recordi al esdevenir el punt fins ahont pot arribar la estupidesa d'un públic. Nosaltres no oblidarem mai més la fetxa de la Pasqua d'enguany.

Al cap y al últim s'han tret tots la careta, aquella careta que tants y tants duyan quan se representava *La Walkyria* o'l *Tristan*, per por de que no se'ls descobris sa testa de burro. Perque esqueya molt bé alló de desferse en elogis a Wagner pels corredors del teatre, mentres se feyan un tip de fàstich durant la representació. Y ara resulta que aquells *entusiastas* de Wagner no toleran a Gluck, qu'es com qui pretén multiplicar sense saber de sumar. «*Pues qué se ha figurado el señor de Gluck con esa musiquilla arcaica, anti-diluviana?*» Aixís s'exclamava en els intermedis cert tronch de germanets que lluheixen molt escalfant els assientos dels palcos, però que lluhirian molt més tirant d'un carro. Un altre, un adroguer dels que més figuren, deya tot bromejant: «Aixó son tot uns funerals de preu!» Y de bestiesas per aquest ordre, demanin, perque'n varem sentir a l'alsada d'un campanar. La cara's queya de vergonya al veure'l concepte qu'alguns estrangers, que prop nostre seyan, se formaven de la cultura de nostre públic. De tota la platea, del anfiteatre, de la majoria dels palcos de tots els pisos xiulaven descarament; era la protesta del propietari burgés y del abonat botiguer que's veu *estafat* en sos drets al trobarse privat de la romansa del *dívo* o la *cavalleta* gargaritzada de la *diva*, al quedar-se sense'ls espetechs del concertant y sense las pantorrillas del cos de ball. Perque, horritzinse! fins aixó es escandalós en aquesta obra: surten las ballarinas en tots els actes, y may se veu *ni un través de di!* Ni sisquera desde'ls palcos de proseni!

Durant tota la representació no hi hagué un sol moment en que'l públic s'escoltés l'obra, encara que al final de cada acte *fallava* sense pietat. Y aixó es falta de serietat, de cultura, de respecte envers un Geni que conta prop de dos sigles de renom universal. En cap altre país del món s'ha comés ab ell una cosa semblant, si bé es veritat que fins ara sas obras no havian sortit del món civilisat. Enhorabona que no agradés a qui té la desgracia de no comprendre certa classe de música, però sa obligació era callar y aguantarse, y de cap manera protestar ab xiulets, ab badalls descomunals, ab tota mena de crits, convertint el teatre en un estable, y molt menys encara tornarhi l'endemà pera repetir, ab propina, l mateix espectacle. Per aquest motiu protestem indignats els que no hi aném al Liceu com qui va al cassino, els que no'ns asseyém a la platea pera llegir diaris y entaular en alta veu conversas ab tots els vehins; perque... ¿que no ho saben?

els propietaris son els únichs amos del teatre y ningú'ls hi pot treure'l dret d'em... pipar al que paga de bona fe una butaca qu'ells mateixos se venen el dia que no hi van. Si algú ha estat en las filas 8.ª y 9.ª de la dreta del passadís central, me'n sabrà donar rahó. Y qui diu d'aquestas, diu de la 3.ª y la 4.ª, y totas allà ahont s'hi veuen las *clásicas* tertulias en que las conversas més *intelectuals* dels homes son sobre la Bolsa o la guerra dels boers, y las de las senyoras sobre las modas de la Juana Valls o la Vidailhet, la Peitx o la Marieta de Mataró. Y després se queixan perque'ls joves del dia no's casan!

Que'n gastariam de tinta explicant la vida é historia del liceista burgés, y fent l'anatomia del públic putrefacte de nostre Gran Teatre! Per avuy ja n'hi ha prou, que béns vagará un altre dia pera continuar, puig no pensém quedarnos ab res dins del cos. Aixó no ha estat més que una expansió, a tall de prólech, y en endevant, ja ho saben: a cada *desafinada* del públic contestarem en el mateix to.

Resulta, en conclusió, plenament confirmat lo que fa tant temps venim sostenint, ó sia, que a Barcelona no es possible Art serio mentres el Liceu subsisteixi. L'únich remey está, donchs, en sa desaparició, y per ella crech que tots els medis foran bons, fins els més violents. Per nosaltres, mentres no hi hagi cap desgracia personal, que's cremi ó que's s'ensorri. Y llavors, veuriam si'ls rónechs propietaris tornavan a alsarlo per tercera vegada.

JOAQUIM PENA.

DE PINTURA

A Catalunya encara hi ha qui participa de ressabís castellans, especialment tractantse d'art. La trista creencia de que l'obra de geni es lo que se'n pot dir l'obra de un *mal geni*, es viva entre nosaltres, y el públic en general se paga més d'un *cartelón* de carniceria ó de la representació gráfica d'un quint acte de melodrama que de la concepció segura y reposada qu'ha arribat a expressarse naturalment després de haver venut las dificultats una per una.

Aquell que busqui en l'actual exposició que'l Circul de Sant Lluch ha obert a ca'n Parés l'art de bombo y platerets a que'ns referim, quedarà xasquejat. No hi ha en ella ni una sola nota d'aquest género. En cambi, tot alló que demostra un estudi serio no tan sols del natural sinó també de la propia personalitat, hi té la seva representació més ó menys important.

Lo més rellescós, lo més... repugnant per un crítich, es entrar en personalitats y anatomisar el valor de las obras particularisant-las, no ab la tēsis general, ab una apreciació estētica qu'enclou un tot, ab una definició

clara y precisa, sinó determinant un'obra ó bé un autor.

Aixó, qu'en general exposa á queixas y fins á enemistats, y que resulta de quasi bé todas las exposicions, no succeheix en aquesta de que tracto. Ja sia pel seu caràcter, ja perquè'ls que s'han cuydat d'organisar-la han tingut un verdader acert en la tria de las obras, la exposició resulta d'un caràcter distingit sense pretensions, serio sens encarraments de mal gust.

Ab quina franca naturalitat s'expressan aquells dibuixos del *mestre* Joseph Llimona! Si, del *mestre*, perquè'l que dibuixa com ell ho fa, es un mestre aquí, á Paris, á Londres y per tot arreu. Es l'artista vigoros y refinat, es aquell que doná forma superba al Berenguer y que cantá'l poemàtic misticisme de la primera comunió; el qu'executá ab sentiment de colorista digne de Meunier el relléu de Sant Vicens, y ab la refinada delicadesa d'un Frampton, el joch de café y la crosse del nostre benivolgut primer Conciliari.

Per ell el medi d'expressió no es una dificultat. Baix sa potent acció d'artista, del mateix modo fa obehir á la cera que ha de servir de model al joyer, que á la esgarrapada de fanch que fa surgir el grupo de la *forsa* ab un cavall vigorós y un home de la mida del natural, posats en acció, tirants de nirvis, poderosos sens afectacions ni efectismes.

Avuy á ca'n Parés podem admirar els seus dibuixos, y tinga ben entés l'*amateur* barceloní que si's posa'l *monocle* del *snoob* per establir comparansas, aquestas no resultarán en perjudici del valent artista catalá de qui podem enorgullirnos. ¡Quina hermosa sobrietat de medis! Ab quina facilitat traduheix el relléu, la forma, el color y el sentiment! Si las sevas brillantissimas produccions ens vinguessin de fora casa ab un nom estrange-
risat, que'n diriam de cosas! Donchs ¿per qué no dirho avuy? Deixém que al menys una vegada se sigui profeta en país propi; no volguém regatejarli l'aplauso que tan bé ha sapigut guanyarse ab sa carrera, qu'es la carrera d'un artista.

El seu germá Joan apareix ferm de caràcter, estudiós, reflexiu. Més trevallat y menys fácil, la seva obra es més filla del càlcul que la d'en Joseph, es més l'obra de un artista de *forsa* adquirida que la d'un artista de *forsa* natural que s'expansiona per la necessitat ineludible d'expressarse en son llenguatge. Y ab tot, aquesta *forsa* hi es. Si no, que ho diguin aquell hermós escors de dona aguda, aquell fill *pródich*, aquell *mano* que cerca la petaca *per cargolar*hi un y que recorda (no per semblansa de model, sinó per las sevas qualitats), els dibuixos del seu germá. El *tallista* es un esplendíssim dibuix de mestre.

En Mas y Fontdevila es sempre franch de

procediment, sempre distingit y ple de bon gust. Els seus dibuixos, avalorats per la nota de color sobriament colocada, tenen un interès extraordinari, son d'aquellas cosas que'ls *amateurs gourmets* desitjan, perquè saben qu'en un despatx, en una llibreria ó en qualsevolga lloch que's coloquin, donan to y fan quedar bé al amo de la casa, si aquest té interès en passar per intelectual.

Aixó succeheix sempre ab els estudis intims del pintor, sigan de qui vulgan, mentres que sigan ben fets. Als que per un regalo gastan en objectes insubstancials de quincalla que un cop fora de la botiga han perdut tot el seu valor, més els hi valdria decantar-se per aquest costat. Al menys un estudi es sempre interessant y'l seu valor augmenta sempre sense convertir-se may en un objecte d'encants. Fa com el vi, que com més vell, més bo.

D'en Baixeras es sens dupte lo més interessant la seva tela bosquejada, que m'ha fet pensar en algun'altra obra d'ell, y no sé per qué m'han vingut desitjos de veurela escrotonada, desprovehida de la rancior de la pintura al oli per admirar el franch bosqueig de composició, en la que demostra ab més claretat la seva potencia.

A n'en Baixeras quan acaba li falta transportarse, veurehi més de recort, saber dominar més el model que *posa* devant d'ell, doblegantlo y vencent la seva fredor inexpressiva pera ferne un objecte de vida, tal com els fa en sos croquis. Li passa al revés de lo que passa en un altre sentit als joves del Circul de Sant Lluch.

Aquests, posant apart en Sardá, veuen el natural ab ulls que no son els seus, ab els ulls y la inteligencia d'un altre, de Sthenleyn per exemple, y buscan en el natural tot alló que fa aquest autor sense preocuparse de fer una cosa ben seva, ni tenir en compte que si Sthenleyn es un artista, ho es perquè no s'assembla á ningú més; que'ls que l'imitin no passarán may de imitadors, quan no siguin plagiaris.

A aquests els aconsello que procurin descobrirse á si mateixos, que reproduhexin del natural alló que'ls ha sorprés y cautivat una estona sentlos ressentir la emoció estètica germen de tota obra personal.

L'Opiso, que promet ser un artista, com en Gali, que té condicions pera serne un altre, no deurian acontentarse ab imitar á un autor determinat, y molt més els valdria fixar la seva atenció en genis com Holbein, Wan Eyck, Memllinc, Leonardo de Vinci. Repassin aquells dibuixos y si diuen plens de rahó que á Barcelona no hi han medis d'estudiarlos, que's necessita un capital per adquirir las reproduccions de semblants obras que no posseheix l'Academia de Bellas Arts, perquè l'Academia no té res d'alló que constituheix una base sólida d'ensenyansa, que ab prou feynas poden entussiasmarse ab las ilustra-

cions que'ls diaris il·lustrats francesos publican a deu cèntims ab firmes acreditadas y baf de burdell, els hi diré que per imitar allò, més val que's quedin a casa y procurin desentranyar las bellesas dels dibuixos d'en Josep Llimona, molt més sanas en son sentit artístich, molt més correctas y de valor ben diferent que'l que avalua l'obra de Sthenleyn o de Forein.

Sthenleyn es l'artista que reproduheix la bellesa de la *crápula francesa*: la *crápula* nostra es tota un'altra: es aquella de ganivet y trempaplomas que coneix en Sardá, més níviosa, incisiva y meridional, que ni's mou ni's vesteix del mateix modo qu'aquella, ni respira'l mateix ambient.

Els retrats d'en Sardá, ademés de ser ben dibuixats y ben entesos, son ben bé d'ell. Un xich monòtons de coloració, es a dir, qu'en alguns d'ells, el cabell, la carn y'l vestit presenten un topo massa similar; però apart de això, dominan las qualitats, son naturals y correctes, posseheixen aquella nota d'art que fa que interessin a algú més que al retratat y a la familia del retratat.

Las acuarelas, dibuixos a la ploma y projectes de cartells d'en Llaverias, son molt recomanables, especialment els últims, en que's demostra un cartellista; y sembla estrany que las casas industrials d'aquesta ciutat no's decideixin a utilitzar el seu talent.

En Cabanyes es un colorista; Vilas dibuixa un xich a l'emponte *priece*, com diuen els francesos; a cops d'enformador; Serrahima té tres acuarelas molt frescas; Lluís Masriera resulta fosforescent de color, ben al revés de lo d'en Josep Masriera, qu'exposa tres notes interresantissimas y d'extraordinaria justesa, uns atmetllers florits que destaquen per obscur demunt del cel lluminós, y fan nota clara en el paisatge.

Els dos Vivers segueixen massa a en Joaquim Vancells; lo d'aquells resulta agradable de color, però fora molt més important si fos més personal, com ho es lo d'en Vancells, sempre poeta distingit de la naturalesa, sempre traductor d'una cosa descuberta per ell en els diferents aspectes del paisatge y no d'altres quadros. En J. Berga interessa en igual sentit.

L'actual exposició del Circul de Sant Lluch es de las més interessants que s'han produhit a Barcelona; els aficionats intel·ligents poden convèncers en per si mateixos; y si algún dia's fes una exposició general de art intim, quinas cosas no sortirian qu'avuy no podém preveure perque dormen l'olvit en las carteras dels artistes en un recó de taller!

A. DE R.

El dissapte al vespre la redacció de JOVENTUT va ésser objecte d'una manifestació imponent. Se li havia anunciat que hi anirian alguns coros a donar una serenata. Pera rébreles espléndidament, se van comprar alguns bens, y's va preparar un sopar pels coristas. Un porró immens, en el que hi cabian 30 litres de vi, guarnit ab fullatje y flors, fou penjat al sostre ab unas cadenas que li permetessin el balanceig necessari pera beurehi. Dos porrons més, de quatre litres, estavan esperant en las taulas, junt ab dos cistells de butifarras blancas y tres monumentials tortells del Forn de Sant Jaume. El pa va ésser fet exprés, de xeixa, a l'antiga, per l'acaudalat agricultor senyor Pi, de Tarrassa.

Al presentarse la secció de *Catalunya Nova* titulada *Crit de Patria*, dirigida pel senyor Esquerrá, se va il·luminar la fatxada de la redacció ab grossas atxes de cera, y's va treure al balcó un Estandart Català antich del 1640, del temps de la guerra contra'l comte-duc d'Olivares, portat pel nostre colaborador En Pompeyus Gener. Al treure'l al balcó, la multitud el va victorejar calurosament, mentres onejavan en l'ayre las quatre barras y las creus de Sant Jordi.

Tota la redacció y alguns colaboradors s'havien posat la simbólica barretina vermella ab gira negra, al estil de gorro frigi, tal com se porta al Ampurdá y a la Costa.

Mentres el primer coro s' disposava a cantar, vingué a la redacció nostre amic el genial compositor senyor Morera, que fou objecte de gran ovació. La Senyera del coro fou pujada al balcó y sostinguda per en Morera, que també s'havia posat la barretina ampurdanesa.

Després de varias cansons patrióticas se va saludar als coros fent onejar per tres vegadas la bandera, y varen pujar a sopar a la redacció. Allí, en mitj de la major animació y entussiasme, van demanarse *Els Segadors*, que foren cantats pels coristas y respostos pel públich qu'omplia tota la plassa del Teatre y las avingudas de la rambla de Santa Mònica y de la del Centre, essent aplaudits ab gran frenesi. De prompte, del públich s'alsaren varias veus que demanavan *La Marsellesa*.

El coro baixá al carrer, torná a formarse, y una *Marsellesa* solemne fou entonada pels coros y secundada pel públich.

En tant, la redacció, descuberta, s'estava al balcó y tornava a saludar ab tres onejaments de bandera, y ab viscas a la Llibertat dels pobles y a Catalunya. L'entussiasme va pujar de punt al despedirse'l coro; però aixis que aquest se'n havia anat, ja un altre arribava: era la secció coral de *Catalunya y Avant*, conduhida pel nostre company de re-

dacció en Lluís Marsans, també embarretinat, y dirigida pel senyor Masó.

Ab aquest coro va passar casi igual que ab l'altre; se cantaren algunas cançons de la terra, totes en sentit altament patriòtic, pujant els coristas després a sopar a la redacció, essent servits pels redactors. Avans de despedirse, com en l'altre, se cantaren *Els Segadors*, que varen ésser corejats per la multitud d'afora.

En això arribà'l coro *La Palma de Catalunya*, y aquest va cantar l'*Himne del Transvaal*, molt ben traduït al català, fent un solo de tenor el director, y responent el coro y tot el públich.

En mitj del major entusiasme, s'varen cantar altre cop, y a baix, al carrer, *Els Segadors* y *La Marsellesa*, que foren també acompanyats pel públich, y estrepitosament aplaudits.

La festa va terminar ab entusiasmas brindis, y en mitj de la major harmonia y fraternitat, a dos quarts de cinch de la matinada.

La gentada era immensa, tant que'ls tranvies tingueren d'aturarse. En las immediacions s'hi veyan varis cotxes particulars, y dintre d'ells algunas personas amigas presenciavan la festa. El poble, ab tot son entusiasme, estigué com sempre sol estar el poble català: correcte y digne.

Fou una festa que no olvidaré'm may, y que'ns donà la major alegria, perque indica que Catalunya es un país que viu, y que té latents els ideals superiors de Llibertat y de Progrés.

EL MEETING DEL VENDRELL.

Encara ressonavan, més en nostres cors qu'en nostras orelles, els patriòtics cants ab que'ns havian obsequiat las societats corals avans esmentadas, quan, sense podernos pendre'l descans que'los afadigat reclamava, preniam a primeras horas del matí'l tren qu'havia de conduhirnos al Vendrell, ahont anava a celebrarse'l meeting de propaganda organísat pels catalanistas d'aquella vila ab la cooperació de la *Unió Catalanista*.

La comitiva d'expedicionaris anà engrosantse més y més en la major part de las estacions de la línia, y al arribar al Vendrell varem ser objecte d'una afectuosissima rebuda pels companys de causa que allí residexen.

Ens dirigirem al teatre del Tivoli ahont a dos quarts d'onze va donarse principi al acte devant d'una concurrencia que no baixaria de 1.500 personas.

Ocuparen la mesa'ls senyors don Manel Folguera y Durán, President de la *Unió Catalanista*, don Angel Guimerà y don Antoni Suñol, ex presidents de la mateixa, don Joseph M.ª Roca, vocal, y varis individus de la Comissió organísadora del meeting.

Feren us de la paraula don Pere Llòret, en nom dels catalanistas de Tarragona; don Joseph M.ª Roca, redactor de *La Renaixensa*, don Antón Guasch; don Joseph Mallofré, director de *La Nació Catalana*; don Ricart Roig, de Sitges; don Antoni Suñol y don Manel Folguera y Durán, que resumi'ls discursos, essent tots escoltats ab gran atenció y aplaudits ab gran entusiasme.

Al final se cantaren *Els Segadors*, com se fa sempre en semblants actes.

En el mateix local del Tivoli fou servit un excelent dinar, després del qual hi hagué entussiasms brindis. Com una sintessis de tot els que s'pronunciaren, mereixen consignarse'ls dels germans Ramon y Vidales, del Vendrell, el d'en Guimerà, y el del President de la *Unió Catalanista*.

Al despedirnos dels bons companys vendrellenchs, s'entonaren altre cop *Els Segadors*, y's donaren forts viscas a Catalunya, a la *Unió Catalanista* y al Vendrell.

Hem rebut del Ajuntament de Palma de Mallorca la següent invitació:

«AJUNTAMENT DE PALMA.—Desitjós lo Excelentíssim Ajuntament d'aquesta Ciutat d'honrar com es degut al inspirat poeta y diligentíssim bibliòfil Exm. Señor Don Jeroni Rosselló y Ribera, Mestre en Gay Saber y un dels més entusiastas restauradors de las lletres de la llengua de Ramon Lull, ha resolt invitar als escriptors qui cultivan el nostro ben volgut llenguatge en la terra Catalana, en lo Regne de Valencia, en l'Illa de Serdenya, y en lo Regne de Mallorca ab las illas germanas y ab las regions qu'un dia estigueren ab ell unidas baix la corona dels nostros reis, y avuy forman part de la nació francesa constituïnt sempre un recort gloriós de temps inolvidables.—Y figurant en lloch tan alt en las lletres patrias els escriptors de aquesta regió, tench l'honor de participarli dit acort de la Corporació que inmerescudament presidesch pregantli ab empenyo molt coral que vulga transmetre aquesta invitació als mentats senyors perque prenguen part en la festa qu'es celebrará dia 23 d'Abril próxim- vinent, diada de Sanct Jordi, ab motiu de proclamar al Sr. Rosselló Fill benemérit de Mallorca, y colocar lo seu retrato en la Galeria d'Homens Illustres d'aquesta Illa.—Deu guarat a V. S. molts d'anys. Dada a la Ciutat de Palma de Mallorca dia 23 de Mars de l'any mil y noucents.—L'Alcalde-President, *Antoni Bonelio*.—El Vocal-Secretari de la Comissió, *Benet Pons Fàbregues*.—Sr. Director y Redactors de JOVENTUT.»

Agrahim la invitació a tan patriòtic acte, al que'ns proposém assistir.

El reputat escriptor mallorquí Matéu Obrador Bennassar, que acompanya en sos viat-

jes per las ciutats y las illas del Mediterrani y del Adriàtic al Arxiduch Lluís Salvador d'Austria, ha fet una troballa ben interessant pera Catalunya. Se tracta d'una pila de documents referents a Raimond Llull que's guardan en la biblioteca de la Bassilica de Sant March de Venecia. El més important es una dedicatoria autografa, en llatí, d'un *códice* en pergami, al Dux Pietro Gradenigo, elevat a la expressada dignitat per l'any de 1289, y célebre per haver instituhit el Consell dels Deu y consolidat el poder de l'aristocràcia en la República Veneciana. El referit *Códice* conté, ademés, diferents escrits de nostre gran filòsof y eminent poeta, y sembla que la dedicatoria fou escrita pels anys 1309 ó 1310.

El «Centre Catalanista de Vilafranca del Panadés» ha organitzat un gran concurs d'història contemporània, que serà patrocinat per l'Ajuntament d'aquella vila, las societats «Centre Agrícola», «Lliga Industrial y Comercial» y «Centro de la Unión» y varias conegudes personalitats d'aquella comarca.

S'ha publicat la convocatòria pera dit concurs, que téls següents lema y objectiu: *El Panadés en el Sigle XIX*; y en el qual se tractaran els següents temes:

I. Notícia històrica de la part que prengué'l Panadés en la gloriosa guerra de la Independència.

II. Suscinta idea de las principals manifestacions de la vida política del Panadés desde la guerra de la Independència fins al acabament del sigle.

III. Apuntes sobre'l moviment intel·lectual y artístic.

IV. Notas crítiques sobre las vicissituds de l'Agricultura, Industria y Comerç durant el sigle XIX, deduintne'ls medis pera lograr llur major foment y prosperitat.

V. Breu ressenya històrica de las malalties epidèmiques y infecciosas desenrotlladas en el Panadés, durant el sigle XIX, y medis higiènicsh qu'haurian d'adoptar els Municipis per evitarlas ó aminorarlas en l'avenir.

VI. Lleugeres apuntacions sobre las costums que's perden y las costums que'ns quedan.

Tots els treballs hauran d'ésser inèdits y escrits en llengua catalana.

Pera las demás condicions llegéginse'ls cartells y programas.

El Consell Regional Federalista de Catalunya ha tingut l'atenció d'enviarnos un exemplar del manifest qu'endressa a las associacions y periòdichs federalistas catalans. El respecte que inspira la venerable figura

d'en Pi y Margall, que mostrà com una consciència pura pot sortir sense màcula d'entre mitj del llot de la política a la espanyola, y el coincidir alguns dels articles del programa federal ab l'esperit de las Bases que defendem, ha de fer que acullin el manifest ab simpatia.

Creyem, donchs, que la experiència adquirida ab els desacerts passats, y'ls desenganys qu'encara rebràn dels polítics d'ofici, acabaran d'obrirlos'ls ulls, y allavors vindran al camp catalanista a combatre per nostre ideal, que no es altre que'l seu, però més despullat encara de las impuresas de la política rutinaria.

El conegut fabricant de licors en Pere Bordes, ens ha afavorit ab una ampolla del licor tònic digestiu que acaba de posar a la venda ab el títol *Licor Sant Jordi*. El cartell anunciador y la etiqueta están redactats en català y cada ampolla porta ademés el sagell de la *Unió Catalanista*.

El licor es molt agradable y creyem que tindrà acceptació. Remerciém l'envio.

Han visitat nostra redacció'ls periòdichs *Hojas sueltas*, de Sevilla, y *La Comarca de Lleyda*, ab els quals farém gustosos el cambi.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

CONDICIONS DE LA SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1,50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Reste d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.

A tots els subscriptors se'ls hi regalará'l *Número antecedit*, que's ven al preu de 25 céntims.

Als qu's suscriguin per un any se'ls hi regalará ademés el cartell anunciador del periòdich, magnífica obra de l'Alexandre de Riquer.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia 311.